

رمانی پاسهوانانی خودا له نوان زه مه نی داخراو و زه مه نی کراوه دا... عه بدولمو ته لیب عه بدو

گفتوگویی برگسَن* و ئاینشتاین* له باره ی زه مه نه وه گفتوگویی یه کی سایکلجی/ فیزیاییه، بهام هه ند له فیزیاییه کان ده یانه و تگه یشنکی تاک هه ند به زه مه ن به به خشن و ئه و که لنه دا به خن، که ئه پیکلرییه کان به کراوه یی جیانه شتوو! لره دا گرفتی قسه کردن له سهر زه مه ن له لای برگسَن قسه کردنه له زه مه ن وهك مه سه له یه کی خودی، وهك مه سه له یه ك که به مر قه وه به نده، بهام لای ئاینشتاین و قسه کردنه له سهر حه قیقه تکی بابه تی که به دهره وه ی مر قه وه ده لک. زه مه ن چییه؟ ئه و پرسیاره دینه ی، که (ئگستین)* ی مه زن به رزی کرده وه، وهك ده بینین لای برگسَن له ده یموومه دا خی ده بین ته وه... برگسَن ره های له به رده وامیدا ده بین ته وه، پئیوایه به رده وامی زه مه نی حه قیقیه.. ئه و زه مه نه یه که مر ق تیدا ده ژی، بییه ده ب مر ق له جیهانی دهره وه دوور بکه و ته وه، به ره و ناوه وه، چونکه ههر له ناوه وه هه ست به هه قووینی زه مه نی حه قیقی ده کات، زه مه نك که رابردوو و ئستا له یه ك باردا ک ده کات وه و سهر له نو به ره و داهاتوو پای ده ن. برگسَن ده یه و (بوون) له سهر ده یموومه و نا بکات. له بهر ئه وه ی (ده یموومه - به رده وامی) د و ده و، بییه قبولی دابه شیوون و به ش به شیوون ناکات. به رده وامی پشکوه تنی رابردوو، که داهاتوو به ره هم ده ن، ههر چه نده پشکوه ت گوره ده ب. ههر له سهر ئه و بنه مایه ش (من/الانا) لای ئه و یه ک تییه که دابه ش ناب. ئازادیش به ده یموومه وه به ند ده کات، ده یموومه یه ك که جیا بوونه وه ناس ناکات، یه ک تییه ك پکده ه ن که ناش به سهر ساته وه ختا دابه ش بکرت. به مجره ئازادی ته عبیر له که س تی ده کات. هه بیته برگسَن ب جه ختکردن له تزه که ی مژیکا و شوازی ئاگایی وهك نمونه ده ه ن ته وه..* که واته لای برگسَن جه وه ری ئستا، رابردوو.

زه مه ن له چه ندین و نه دا

کتبی (جدلیه الزمن) ی باشلار* دیموومه ی زه مه ن به و مانایه ی که لای برگسَن هه یه، ره تده کات وه و ده ت زه مه ن به یه که وه لکا و نییه،

به ڪو به يه كه وه نه لكاوه (متصل نيه، منفصله).. هه روه ها ده ٻه به هي فكري به يه كه وه نو وسا وه (متصل) ناتوانين به شوه يه كي جه وه هري به رهو يه ڪي ديڪه بگوازينه وه.. ئه گهرجي ده يموومه پڊراوي راسته وخي ئا گايه، به ام ئه و ديموومه يه ده ستم يه، كه واته ئا گايي له شاره زايي ده ره كي وه رگيراوه، چ به هي (داب ان يان به رده وامي) بت. بهو مانا يهش لاي باشلار ئا گاييمان به زه من، ئا گايه به ساته وه خت: زه من واقعي نيه تنها له چرڪه ساتدا نه بت. كه واته باشلار له گه تزي فلسفي (ساته وه خت/چرڪه سات- اللحفه-Instant) و ڪتب بي (Siloce) ي (گاستن ر بنا- Gaston Roupnel) يه ڪده گر ته وه و له ته و اوي ڪتب بي (حدس اللحفه) پشتگيري له تزه كي ئه و ده کات. (ر بنا- Roupnel) پيوايه واقعي زه من تنها له و چرڪه ساته دايه، يان به مانا يه كي ديڪه زه من واقعي ڪه به چرڪه سات ئا بوقه دراوه و ده كه و ته نوان دوو عده مه وه. كه واته زه من له نو وه ده زي، به ام بهر له وه بزي، ده ب بمر، چونڪه ناتوان خي له سات ڪ به سات ڪي ديڪه بگوازينه وه، به ئه وه ي ببه ته ده يموومه.*

له رسته يه كي فلسفه فيدا باشلار ده ٻه ت: من هه موو شت ڪم ونڪردووه به ئه وه ي هه موو شت به ده سته به نم. به مج ره لاي باشلار هونه ر، داب ان له گه به رده وامي ژياني ر ژانه ي باو دروست ده کات. چونڪه به رده وامي ژيان نا به رده وامي له دايڪبوونه.* ئمه له و ساته وه خته دا ده زين، هه ره و حا ته دا هه سته كه ين هه ين، واته له و ساته وه خته و به هي ئه و چرڪه ساته وه هه ست به بووني خ مان ده كه ين. له نوان هه سته ڪردن به ئستا و هه سته ڪردن به ژيان هاويه ڪيه كي (وه ڪيه كي) ره ها هه يه. ل ره له ديدى ژيانه وه ده توانين هه و ده ين به هي ئستا وه له رابردو و بگه ين، به ب ئه وه ي به رده وام هه و ده ين به هي رابردو و راقي ئستا بكه ين.

زه من چيه؟ ده توانم به ڪم له ڪي گ انه وه ڪاني (عه تا محمه د) دا مر ڪ له چه ندين و نه دا به زه مني ساته وه خته وه ده لڪ، به رده وام زه من به ڪراوه يي به ج ده ه، بهو مانا يهش و نه ڪاني عه تا محمه د نا استه وخ ده كه ونه ساته وه خته وه، له ر ماني پاسه وانا ني خودا- م ژوويه كي تر ب بينيني خ مان (له ناوه ندي ر شنبيري و هونه ري ئه ند شه چ 2 سا ي 2016 پڊراوه) و نه ڪان به دواي خلق ڪردن و عه شق و عده مه وهن، ڪي روودا وه ڪاني ئه و ر مانه له ساته وه خت له دايڪ ده بن، كه ده يموومه ي نيه، وه ڪ چن ه ل له خا پ ڪها تووه، ئه و ر مانهش له ڪمه ڪ روودا و پ ڪها تووه. (هيج ئه س ڪ بووني

رمانی پاسهوانانی خودا - مژووویهکی تر ب بینینی خمان، له رگای زهمه نهوه که مه بابته دهخاته ژر لکه پینهوه و چاره سهریهوه، وهک گپروگرفتهکانی ئازادی، په یوه ندی نر و م، که شه یادهوهری، که شه مردن و بوون، که شه زمان... عه تا محمه د پیاوایه مژووی مرق وهک مژووی ململانی نوان نر و م خای ده نه خشن! ئه و پیاوایه ته نانت داگیرکردن و ئیمپریالیته، ململانی نوان رههات و رئاوا، دهستگرتن به سهر سامان و سواربوونی ئتمبیل و جنودان و سیستمی زمان... له مژووی ململانی نوان نر و م دایه! ئه و دیدهی عه تا محمه د ب که شه ئافرهت و که شه بوون و مردن و که شه رههات و خراوا، دروستکردن و خهلقکردن، عه شق و شه ویستی... و هه موو ئه و که شه مرپیانیهی له رگای ئه فسانه و گانه کانهوه به ئمه گه یشتوون... هه موو ئه و که شه مرپیانیهی له چیرک و رمانه کانی داوه تهوه، هه موو ئه و که شه مرپیانیه ب ململانی نوان نر و م ده گه تهوه، بوانه 107.

ئه و بچوونهی عه تا محمه د ب مژووی ململانی مرپایه تی له و قسه یه (جان بیار بریسه 1837-1923 زانای زمانهوانی فره نسی) نزیک ده بتهوه، که پیاوایه مژووی مرپایه تی له ناوه کی زماندایه... بهام ههر ته نها له وشهوه -word- هوه نییه، بهکو له جیهان -world- هوه یه! وشه مژووه، ئه و مژووهش رهنگدانهوهی مژووی به دوا داگهانه، وشه وهک زانستی زمان له ناوه هنجراوه، هیچ شتکی نو و سهیری تدا نییه... به کورتی رهنگدانهوهی مژووی مرپایه تی رهنگدانهوهی زمانه له جیهاندا... بوانه: عنف اللغه، جان جاک لوسیرکل، ترجمه و تقدیم/ د. محمد بدوی، المنقمة العربیه للترجمه، بیروت، گ2، 2006، ص133، 137. دهش ئه و تانینهی بریسه به جر له جرهکان په یوه ندی به کتبی (دی مایستر) ئگستینهوه هه بته، که به گه بوونی خودا به زمانهوه په یوه ست دهکات و ده بته خودا له دهروونی مرق دایه و له رگای زمانهوه ده رده که وته، جوانی له ناکام یدایه

ئمه له ناوهوهی خمانهوه جیهان کمان ((world)) هه گرتووه، وهک چن له جیهان کدا (word) نیشته جین که زمانه. * گانهوه هه و که ب ئهوهی له نوان جیهان و زمان جرک له ئاوت ته بوون و هاوگونجان دروست بکات! ههر له وشهوه (خودی مرپایه تی) پگه یه کی سنترالیانه له کردهی گانهوه دا وازی دهکات، وهک ریکر * ده بته: -ژیانی مرق چیرک که له حاته تی له دایکبووندا.*

تهکنیکی گڼانوه له رمانی پاسهوانانی خودا په یوه نډی به زه مهنی گڼانوه وه هیه، نهک گڼانوهی زه مهن! دهمو بڼم زه مهنی گڼانوه په یوه نډیه کی راسته وځی به خهلق کړدنه وه هیه، بهام گڼانوهی زه مهن به دواي دروستکړدندا دهوات، یه که میان ده که وته نه و زمان و دووه میان جیهان! زه مهنی گڼانوه ده که وته نه و زمان و گڼانوهی زه مهن ده که وته نه و جیهان وه. خهلق کړدن ده که وته نه و زمان و دروستکړدن ده که وته نه و جیهان، عهشق ده که وته نه و زمان و څه ویستی ده که وته نه و جیهان، م ده که وته نه و زمان و نه ر ده که وته نه و جیهان... جوانی زمانیش له ناکام یدایه، مر فیش هه وده دات هه میسه جیهان جوانتر بکات، چیرک و کاراکته ره کانی عه تا محه مدهیش له و هاوگونجا نه ناکه ون؟!

لـره وه پر سیه کړدنې گڼانوه ده که وته دووتو یی ئه و ماوه شاره وه یی، یان ئه و بڼشایی و خهیا یی، که له نه وان زمان و جیهاندا هیه، ئه وهش واته ئاشنا بوونی خود (که له و رمانه دا له کاراکته ری سهره کی رڼواردا ده یینینه وه) له گه جیهانی شته کان و دیارده کان له رڼگای پر سیه خهلق کړدنې مانا و ده لاله ته کانی ئه و دیاردانه و بردنیان بڼ بواری ئاگایی فهردی و پاشان ئاگایی دهسته جه معیه وه! به و مانایهش خودی گڼانوه ه وه له میانی زه مهنی گڼانوه دا بوونی هه نووکه یی ځی به مانا ها یدیکه ریبه که یی له رڼگای زمانه وه وا ده کاته وه.*

زه مهنی زمانه وانی

ئه وانه یی به ئااسته یی (رمانی نو) کاریان ده کړد، واته (رڼب گرڼیه و میشیل بڼتڼر و ناتالی سارکات و کلاد سیمن و جان ریکارد) پښینی و تیڼره کانیان له باره یی ته وزیف کړدنې زه مهن، له ئاماژه یی زمانه وانی به زه مهنه وه وهرگرتووه، وهک چن (لاینس) روونی ده کاته وه و ده: څه سته تی بڼه تی گوته زای زه مهن ځی له پشت ساته وهختی رووداو له رسته دا ده بڼته وه، واته له (هه نوکه یی) به زاردا هاتندا ځی هه ده گرڼته وه.

رمانی پاسهوانانی خودا له زه مهندا وازی ده کات، بڼیه رووداو ه کانی قسه له کڼشه کانی سهرده م ده کات، هه موو شته کیان، هه موو کڼشه کانیان له ئاستاوه نریکه، رابردوو، داهاتوو هر ته نها ده بڼه کڼمه ه لقه کی به ره مهاتووی ئه و زه مهنه یی که ساته وهخت به ره می هڼاوه. له رمانی پاسهوانانی خودا (زه مهنی زمانه وانی) زه مهنه که ځی به گوته وه په یوه ست ده کات، به و مانایهش سڼنتری ئه و زه مهنه له

بهره‌مه‌نانی گوتندایه. زه‌مه‌نی زمانه‌وانی کرده/ چالاکیه (فعل/فعالیه: Acte). نه‌ک کار) عمل: (Actio ئه‌وه‌ی دووه‌میان به‌رده‌وامه و ده‌که‌و‌ته‌ن‌وان به‌یار و ئامانجی ده‌یموومه‌وه، چونکه کار هر ده‌به‌سهره‌تای هه‌به‌و هر ده‌به‌وه‌ک بنچینه رووداوی هه‌به‌به‌لام کرده/ چالاک‌ی ساته‌وه‌ختیه، جگه له ئه‌بستراک هیج واقع‌کی نییه. کار به پشتبه‌ستن به‌حاله‌تی چه‌سپاو نه‌به‌و‌نا ناکر‌ت.* به‌لام کرده به‌ر له هه‌موو شت‌ک به‌یار‌کی راسته‌وخ‌ی هه‌نووه‌کیه، به‌شکه‌وتن‌کی دا‌ه‌نه‌رانه‌یه رووداوه‌کان فه‌رام‌ش ده‌کات.

که‌واته سهرچاوه‌ی زه‌مه‌ن ئه‌ستایه و هه‌نووه‌کی زمانه‌وانیش بنه‌مای هه‌موو رووبه‌روو بوونه‌وه‌یه‌کی زه‌مه‌نی زمان له‌خ‌ ده‌گر‌. زه‌مه‌نی زمانه‌وانی هر یه‌ک له (به‌یار، نیان، سنور...) له سهر ئه‌و بنه‌مایه به‌رده‌وام له باره‌ی ئه‌ستا ده‌نووسن. به‌و مانایه‌ش ئیشکالیه‌تی گ‌ان‌ه‌وه لای عه‌تا محمه‌د له جه‌وه‌ردا ئیشکالیه‌تی‌کی زه‌مه‌نییه، ئیشکالیه‌تی زه‌مه‌نی وه‌ک روونمان کرده‌وه گ‌ان‌ه‌وه له فره‌زه‌مه‌نیدا هه‌ده‌گر‌ته‌وه.

مه‌ژووی زه‌مه‌ن/ مه‌ژووی هه‌ه‌

به‌گه‌انه‌وه‌مان به‌چیه‌کی ئاده‌م و حه‌وا، ده‌توانین ئه‌و تایبه‌تمه‌ندییه‌ی مر‌ف بد‌زینه‌وه، که بوونه‌وه‌ر‌کی هه‌که‌ره، ل115. ئه‌و رسته‌یه مه‌ژووی مله‌لان‌ی هه‌ه‌ و راستی و‌نا ناکات، به‌که‌و هاوگونجانی زه‌مه‌ن و زمان ده‌که‌ش، ده‌مه‌و به‌م هه‌ه‌ په‌یه‌کانی زمانه و سهری زمان ده‌که‌و‌ته‌ن‌و زه‌مه‌نه‌وه، به‌لام زمان و زه‌مه‌ن به‌یه‌که‌وه ناله‌کن، زه‌مه‌ن و زمان رووبه‌رووی یه‌ک نابنه‌وه، به‌که‌و زمان زه‌مه‌نی خ‌ی ر‌ده‌ن‌ت، زه‌مه‌نیش زمانی خ‌ی هه‌یه! به‌و مانایه‌ش به‌رده‌وام (به‌یار) کاراکته‌ری سهره‌کی ر‌مانی پاسه‌وانانی خودا وه‌کو زمان له چاوه‌وانی خو‌نه‌ردایه، نه‌ک وه‌ک زه‌مه‌ن! خو‌نه‌ریش ده‌سه‌لاتی زمان له ش‌وه‌ی گ‌ان‌ه‌وه ده‌گر‌، ده‌سه‌لاتی زه‌مه‌نیش له ش‌وه‌ی ساته‌وه‌خت! که‌واته وه‌ک چ‌ن ناتوانین هه‌ه‌ به‌خه‌ینه ده‌ره‌وه‌ی زمانه‌وه، ناشتوانین کاراکته‌ره‌کانی عه‌تا محمه‌د به‌خه‌ینه ده‌ره‌وه‌ی زه‌مه‌نه‌وه.

کاراکته‌ره‌کانی عه‌تا محمه‌د (به‌مانا لاکانییه‌که‌ی) دالی زمان، زه‌مه‌نی گ‌انه‌وه‌ش له کاره‌کانی سهرگه‌وره‌ی هه‌ه‌ن، زه‌مه‌نی گ‌انه‌وه له ر‌مانی پاسه‌وانانی خودا هه‌ه‌ ر‌کده‌خات، به‌و مانایه‌ش کاراکته‌ره‌کانی عه‌تا محمه‌د له هه‌ه‌ دروست کراون، که‌واته کاری کاراکته‌ره‌کان ئاگایانه نییه، وه‌ک زه‌مه‌نی گ‌انه‌وه ده‌یک‌ش، به‌که‌و له خ‌وه‌یه و ده‌که‌و‌ته‌ژ‌ر زمانه‌وه یان ملکه‌چی زمان ده‌به‌! هه‌موو

ئەو قسانەش تەرجەمەکردنى جياوازىيىنى نوان (فرىد) * و (لاكان) * لە بارەى سوېكت و نەست لە لاىك و ئىگ و نەست لە لاىكەى دىكەو. ھەموو ئەو جياوازيانەش ب ئەو دەگەتەو، كە لاى فرىد ئىگ سەرگەورەى نەستە و نەست رىكدەخات، نەستىش عەق بەتەو دەبات، كەچى لاى لاکان زمان نەست بەتەو دەبات و ئەو زمانە قسان بە نەست دەكات.

بە كورتى عەتا محەمەد لە كى كاراكانىدا بە دواى زماندا دەوا، ب ئەو زەمەن ب بەگە نەكەوتەو... گانەو زمان بەتەو دەبات، ب ئەو كاراكتەرەكان رىكبخت! كەواتە مژووى لە دايكوونى كاراكتەرەكانى عەتا محەمەد مژووى ھەكانى زمان دەگەيت و دەكەوتە نوان چركەساتەو.

زەمەنى نوان

ئەگەر زەمەن بە رەگەزى مە دابنەين، ئەو مانا ئايىنيە زان دەب، كە بە رەگەزى مەى دەفرىشنەو؟ ئاىا سەرکەوتن نوان و دانەن م، رەشبينى نوان و گەشبينى م، دزەخ/ ژيان، تاريكى/ رىناكى. ئاىا لە ھەموو ئەوانە دەب تانينمان ب ھە بە نەگەى بمەتەو؟ ئەو ھەموو تەگەشتانە لە بچوونى نوان و نارسالارى ھاتە ئاراو، كە پىوايە ئافرەتان لەپاش پىاوانەو دىن، چونكە وشەى (Female- مەنپ) لە وشەى (Male- مژكر) وەرگىراو. يان لە وشەى لاتىنى (Femina) ھەنجران، ماناى وشەى (Femina) ەش بە (أدنى ايماناً) دت!

ئەو دوالىزمە ھەر تەنھا لە زماندا بەرجەستە نىيە، خودا لە سەرەتادا ئادەمى دروست کردو، كاتە ئادەم لە تەنپايى خى وەس دەب، خودا لە پەراسووى چەپى ئادەم ھوا دروست دەكات. ئەو ھەش دواتر لە دەقە ئايىنيەكان زوان رەنگى داووتەو. لە بەرانبەر ئەو بىرکردنەو، فیکرى مەرنەيە بە شەوہەكى گشتى پشگىرى بزاقى ئافرەتانى کردوو، ب نموونە ئەگەر سەيرى وشەى (woman - اِمرأه) بکەين، دەبينن لە دەستەواژەى (Woe to man - الويل للرجل) ھەنجران.

دەمەو ب ئەگەر دوو گوتارى فیکرى، ب تەماشاکردنى (جەستە) کەوتەتە نوان سىستى ئەخلاقيەو، ئەو ئەمە قسە لەو دەكرت، كە جەستە وەك شتەكى ماددى لە بنەتدا لە ھەموو بەھا ئەخلاقيەكانەو دوورە، نە پىرەزە و نە پىس، بەكو ئەو بەھاى ئەخلاقيە خى بە جەستەو ھەواسیوو، بگومان ئەو ھەش ب سرووشتى كەمەگا و رىشنىرى نرايەتى باو دەگەتەو.

که واته ده بـ واز لهو حوکمانه بهـ نین که جهسته ده خه نه نـ و جیهان و بینین ده خه نه نـ و جهسته وه، یان به پـ چه وانه وه، چونکه هر یه ک له جیهان و جهسته به نـ و یه کدا چوونه، یه ک له نـ و ئه ویدیکه دا ده بینرـ تـ. * بهو مانایه ش وه ک رـ مانای پاسبه وانه ی خودا جهختی لـ ده کاته وه، ئهسته مه وـ نای زه مه ن بکرـ، به وه ی زه مه ن نـ ره یان مـ یه... وه ک چـ ن ئهسته مه که ته نها بـ و امان به یه ک رووی مرـ ف هه بـ تـ... زه مه ن له هاوگونجانی هه ردوو ره گه زه وه یه، مرـ ف چه ندان رووی جیاوازی هه یه، ئه و رـ مانه پـ مان دهـ زه مه ن هه ردوو ره گه زه که ی له خـ یدا ههـ گرتووه، بهـ ام سه رده مـ رووه نـ ره که ی زاـ ده بـ و سه رده مـ کی دیکه به شه مـ یه که ی...

زه مه نی خوـ ننده وه

بـ گومان زه مه نی گـ انـ وه، زه مه نی روودا وه کانی گـ انـ وه یه، که له په یوه ندی به که سـ تیه کانه وه خـ ی ده نوـ نـ، بهـ ام زه مه نی وه رگر (خوـ ننده وه) واته زه مه نی ته له قیکردنی ده ق له خوـ ننه ره وه یه، زه مه نی وه رگر زه مه نی خوـ ننده وه یه، ساته وه ختـ که له هه موو زه مه نه کانی دیکه جیاواز ده که وـ ته وه، ئه وه جیاوازییه زه مه نی خوـ ننده وه ته واو ده کات! بـ گومان به لکاندنی (زه مه نی خوـ ننده وه و زه مه نی خوـ ننه ره) زه مه نی ده ق- واته زه مه نی ده لالی دـ ته به ره مـ.

(تزیفیتان تـ دـ رـ ف) زه مه نی نویسن (گوتن به زار) و زه مه نی خوـ ننده وه (درککردن)، لـ کجیا ده کاته وه، زه مه نی نویسن هر لهو ساته ی که زه مه ن ده خرـ ته دوو توـ ی گـ انـ وه وه، ئیتر زه مه نی نویسن ده بـ ته ره گه زـ کی ئه ده بی، واته لهو کاته ی که گـ انـ وه وه قسه مان له باره ی گـ انـ وه وه بـ ده کات! بهـ ام زه مه نی خوـ ننده وه، زه مه نـ کی بـ ره نگدان وه یه، زه مه نی خوـ ننده وه درککردنمان به رامبه ر کـ مهـ کـ ده ق دیاری ده کات، بـ ئه وه ی زه مه ن وه ک ره گه زـ کی ئه ده بی له ناو ده قدا ده ربکه وـ تـ، ده بـ دانه ر له ناو گـ انـ وه دا حیسابی بـ بکات، له به ره مه که یدا به ره جهسته ی بکات.

رـ مانای پاسبه وانه ی خودا ده نگی ئه وانه یه که ده نگیان نییه، رـ مانای پاسبه وانه ی خودا ته عبیر له جیهانـ کی دابه شبوو ده کات، بهو مانایه ی که دابه شبوون مه رجی جـ بهـ جـ کردنی دنیا بینیه کی جیاوازی له خـ دا ههـ گرتووه، بهو مانایه ی که دابه شبوون ئازار به دنیا وه ده چـ ژـ، هه رگیز رـ مانوس به یه ک بـ چونی دیاریکرا وه وه مه حکوم نییه، بهو مانایه ش رـ مانای پاسبه وانه ی خودا ته عبیرکردنـ کی نادیار و فره و کراوه و نیگهـ انـ ئامـ زه... هه موو ئه و دابه شبوونانه ش رـ ی زه مه نی گوتار ده نوـ نـ...

زهمه نی گوتار زهمه نکی خه تییه و رځخستنی به نده به رځخستندکی به دوايه کدا هاتوو، که يه کک له دواي ئه ويديکوه دت، به ام خو نهر له پناو ئيست تيکا و چتر وه رگرتندا، پشت به گڼ يني زهمه نه کان ده به ست، وهک چن له پناو گوتاردا پشت به زهمه نی به دوايه کدا هاتوودا ده به ست، که واته لهو ئه و رمانه دا خو نهر له پناو دنيای جوانی و چتر، له پناو فره زهمه نيدا، دنيای پناسه و حه قيقهت ج ده ه... وهک چن له پناو دنيا بينی سهردهم و پاش و پش خستنی زنجيره ی رووداوه کاند زهمه نی گوتاره جيا وازه کان به يه که وه ده لک ن...

سهرچاوه و پهراوه زه کان:

*- هنری برگسن لويس له 18 ئکت بهری سا ی 1859 له (1859/10/18) پاریس- فه ه نسا له دایکبوه ، له 4 ینایری 1941 واته له (1941/01/04) (81 سا ی) له Paris, Franc پاریس- فه ه نسا کچی دوايي کردووه. له سا ی 1927 خه اتی ن بلی ئه ده بی وه رگرتووه.

*- ئاينشتاين، ئهلبير (1879-1955) فیزیایي ئه مریکی، له دایکبووی ئه مانیا. به يه کک له به ناوبانگترین زانایانی بواری زانستی ته وای سهردهمه کان دته ژماردن. له سا ی 1933 ب یاری دا حوکمی نازییه کان ج به ه و له واته يه کگرتووه کانی ئه مریکا نیشته ج بت. تیاری رځه یی داناوه. له سا ی 1921 خه اتی ن بلی له زانستی فیزیا به ده ست ه ناوه.

*- (سانت ئگستین saint Augstine) له جیهانی فره کلتوری ئیمپراتری رمانی له دایککی باوه مه سیحی و باوککی ب باوه له ئه فریقای سهروو، شاری تاگاسته (Thagate) واته (ئه هراس) جهزائیری ئستا چاوی به دنیا هه ناوه. زمانی فینیقی زانیووه و ئاشنایی بیروای سامییه کان بووه، له (9) سا بان په ی هوی ئایینی (مانهوی) کردووه و هر لهو رځگایه شه وه کلتور و شارستانییه تی ئیرانی ککی ناس کردووه، ئه ده بیاتی ی نانی و رمانی خو نند ته وه و شاره زایی له به ره مه شیعرییه کانی (فرجیل) هه بووه، له ته مه نی (30) سا یدا هر له شاری (تاگاسته) ده بته مام ستای ره وان بژی، به ام دواتر ئه و پیشه یه واز ل ده ه ن و له سهر دهستی (ئه میرزا) له ته مه نی (32) سا ی واته 387 ز باوه به ئایینی مه سیحی ده ه ن، چونکه پ یوايه هونه ری ره وان بژی به مانا کانی راستی ناگه یه نت، ئه ویش له و وه که ئه فلاتوون ده ت هونه ری ره وان بژی راستی پ چه وانه ده کاته وه و ده یش و ن و ناتوان به یه قینمان بگه به نت. هه به ته

کچی ئهو قسانه ی ئه فلاتوون به دژی سه فیسته کان ده که و ته وه . ئه گستین له سا ی 395ز به پله ی (ئه سقهف) ده گات. له ته مه نی (76) سا ییدا واته سا ی 430ز کچی دوا یی ده کات.

[illegible]

*- پېل ريکټر له 27 شوباتي ساټي 1913 له شاري "فالنس"ي فهره نسي له دايک بووه، له دواي شهبش مانگ دايکي کټچي دوايي کردووه، به ټام باوکی که مام ټستاي زماني ټينگليزي بوو له ساټي 1915 له بهره کاني جه ننگي جيها ني يه کهم کوژراوه، بټيه ټهرکي به ځټوکړدني ځټي خوشکه کهي ده که وټه ټه ټه ستټي مامييه وه. خو ټندني دواناوه ندي له "رين" ته و او کردووه، پاشان چټه زانکټو بټوانامه ي ماجستټري له فله سه فه به ده ست هټناوه، ټينجا چوو ه بټزانکټي "سټريټن" له پاريس و له وټ نيسته جټ بووه. بټ زټتر شاره زايي بټ ټټوانه: بول ريکور، فله سه فه الاراده، الانسان الخځټاو، ترجمه: عدنان نجيب الدين، دار البيچاو- المغرب، 2003، مقدمه.

*- جاستون باشلار، حدس الحفه، ص29.

- (Freud Sigmund (1856_1939 پیاپی ۱۸۵۶ تا ۱۹۳۹) یهودی آلمانی روان‌پزشک و بنیانگذار تحلیلی فروید بود. — (Psychoanalysis).
ژاک لاکان له ۱۳ ئه پریمی ۱۹۰۱ له فوئەنسا شاری پاريس له دایکبووه
و له ۹ سپتەمبەر ۱۹۸۱ له تهمەنی ۸۰ ساڵی هەر له پاريس به
نهخشی سهره تانی قۆللێن کچی دوایی کردوو.
*- بۆ زۆتر شارەزایی بۆوانه (جان جاك لوڤیرکل، عنف اللغة، ترجمه

- و تقديم: د. محمد بدوي، النظمه العربيه للترجمه، بيروت-لبنان، 2006، ص100-101.
- * - ه.س.پ. ل101.
- * - بونتي، موريس ميرلو ، المرئي والامرئي ، ت. د. سعاد محمد خچر، دار الشّون الثقافيه العامه ، بغداد ، 1987 ، ص126.